

Karol Potrzobowski

Zwalnianie od kosztów sądowych w sprawach cywilnych we Francji

Palestra 17/2(182), 108-110

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Córce mgrem Mieczysławem Piosikiem,
na którym to spotkaniu omówiono

współpracę adwokatury z organami
wymiaru sprawiedliwości.

Adw. Stefan Cieślak

PRAWO ZA GRANICĄ

Zwalnianie od kosztów sądowych w sprawach cywilnych we Francji*

Zagadnienie zwalniania od kosztów sądowych w sprawach cywilnych we Francji było uregulowane w ustawach z dnia 22.I.1851 r. i z dnia 10.VII.1901 r., znowelizowanych dekretem z dnia 22.XII.1958 r. Przepisy te były poddawane ostatnio krytyce, gdyż określały w sposób mało precyzyjny kryteria zwolnienia od kosztów, utrudniały sądowe dochodzenie roszczeń osobom, które nie dysponowały odpowiednimi środkami finansowymi, nie przewidywały możliwości przyznania częściowego zwolnienia od kosztów sądowych oraz wynagrodzenia za czynności pełnione z urzędu itd.

Przepisy te przy przyznawaniu zwolnienia od kosztów opierały się na kryterium dobroczynności, podobnie jak czyniły to postanowienia polskiego kodeksu postępowania cywilnego z 1932 r. które operowały pojęciem „prawa ubogich” i „zupełnego ubóstwa” strony.

W dniu 13.I.1972 r. uchwalona została ustawa Nr 72-11 o pomocy sądowej (*Assistance judiciaire*), opierająca się na koncepcji sprawiedliwości społecznej. Jak wynika z uzasadnienia projektu rządowego — poczynając od chwili jej wejścia w życie (16.IX.1972 r.) osoby, które nie będąc „ubogimi” w rozumieniu dawnych przepisów, nie dysponują jednak wystarczającymi środkami finansowymi do dochodzenia swych praw, będą miały obecnie realną możliwość prowadzenia spraw przed sądami wszystkich instancji.

W notatce niniejszej przedstawione zostaną w ogólnych zarysach najważniejsze postanowienia nowej ustawy, które powinny zainteresować polskiego czytelnika także ze względu na treść art. 1 układu zawartego pomiędzy rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a rządem Republiki Francuskiej z dnia 5.IV.1967 r. (Dz. U. z 1969 r. Nr 5, poz. 34). Układ ten przewiduje, że obywatele polscy mają na terytorium Francji swobodny dostęp do sądów i korzystają ze zwolnienia od kosztów sądowych na tych samych warunkach co obywatele francuscy.

W celu zlikwidowania dotychczasowej rozbieżności praktyki przy ocenie stanu majątkowego strony nowa ustawa ustala, że o przyznanie całkowitego zwolnienia od kosztów może się ubiegać osoba, której przychody są niższe od kwoty 900 franków miesięcznie. W razie przyznania całko-

* Notatkę opracowano na podstawie „Biuletynu Sekretariatu Generalnego Komitetu Międziministerialnego do Spraw Informacji” w Paryżu.

witego zwolnienia strona nie ma obowiązku pokrywania jakichkolwiek opłat i kosztów, jak również wynagrodzenia pełnomocników.

Częściowe zwolnienie od kosztów przyznawane jest stronom, których przychody wynoszą od 900 do 1500 franków miesięcznie.

Zasady te są jednak bardzo elastyczne, gdyż zwolnienie od kosztów może być przyznane także wówczas, gdy przychody strony przekraczają podane wyżej limity (np. w razie trudnej sytuacji rodzinnej, szczególnie wysokich kosztów procesu, rodzaju przedmiotu sporu itp.). Przyjęto także, że sam fakt posiadania majątku nieruchomego lub wartościowych ruchomości nie powinien stanowić podstawy do odmowy zwolnienia od kosztów, jeżeli sprzedaż lub obciążenie tych dóbr pociągnęłoby za sobą poważny uszczerbek dla wnioskodawcy.

Ciążar udowodnienia stanu majątkowego spoczywa na wnioskodawcy. Jedynie osoby korzystające z zasiłków pobieranych z Narodowego Funduszu Solidarności (*Fonds National de Solidarité*) są zwolnione od obowiązku udowodnienia niedostatecznej wysokości swych dochodów.

O przyznaniu zwolnienia od kosztów rozstrzyga nie sąd orzekający, lecz specjalny organ — Biuro pomocy sądowej (*Bureau de l'assistance judiciaire*). Ramy niniejszego opracowania uniemożliwiają przedstawienie szczegółów organizacji tego Biura oraz trybu wydawania orzeczeń w sprawach dotyczących zwolnienia od kosztów. Ograniczę się więc do stwierdzenia, że w skład Biura wchodzi przedstawiciele zawodów prawniczych (w tym również adwokaci i byli adwokaci) oraz przedstawiciele czynnika administracyjnego.

Strona, która uzyskała całkowite zwolnienie od kosztów, nie ponosi żadnych opłat sądowych, wydatków związanych z postępowaniem dowodowym, kosztów postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego itp. Koszty powyższe wykładane są przez Skarb Państwa. Jeżeli w orzeczeniu końcowym koszty zostały zasądzone od strony przeciwnej, podlegają one ściągnięciu przez organa egzekucyjne na rzecz Skarbu Państwa. Jeśli natomiast strona korzystająca ze zwolnienia przegrała proces, będzie obowiązana do zwrotu jedynie tych kosztów, które zostały wyłożone przez przeciwnika procesowego. Wydatki dokonane z funduszy Skarbu Państwa nie podlegają zwrotowi.

Cofnięcie zwolnienia od kosztów sądowych następuje wówczas, gdy zwolnienie zostało uzyskane na podstawie niezgodnych z prawdą oświadczeń lub dowodów. Cofnięcie następuje także wtedy, gdy strona w toku procesu uzyskuje tego rodzaju przychody, które gdyby istniały w chwili rozpatrywania wniosku, spowodowałyby odmowę przyznania zwolnienia.

Strona zwolniona od kosztów ma prawo do bezpłatnego korzystania w prowadzonej przez siebie sprawie z pomocy pełnomocników (adwokatów i zastępców prawnych) oraz osób urzędowych (sekretarzy, pisarzy sądowych, komorników, notariuszy itd.). Adwokaci są wyznaczani przez dziekana rady adwokackiej, osoby zaś urzędowe przez przewodniczącego organizacji zawodowej, do której należą.

Adwokaci do chwili wejścia w życie nowej ustawy pełnili obowiązki pełnomocnika z urzędu bezpłatnie. Obecnie za czynności wykonywane w imieniu strony korzystającej z całkowitego zwolnienia otrzymują wynagrodzenie z funduszy Skarbu Państwa. Jeżeli strona korzysta jedynie z częściowego zwolnienia, wpłaca ona adwokatowi odpowiednią część wy-

nagrodzenia, reszta zaś jest pokrywana również z funduszków państwowych.

Adwokat, który udzielał pomocy klientowi z wyboru, jest obowiązany do kontynuowania tej pomocy w razie późniejszego uzyskania przez klienta zwolnienia od kosztów sądowych. Z obowiązku tego może być zwolniony tylko w wypadkach wyjątkowych na warunkach określonych przez dziekana rady adwokackiej.

Karol Potrzebowski

KOMUNIKATY

1.

Słownik Biograficzny Adwokatów Polskich

Na podstawie uchwały Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 11.XI.1971 r. powołana została do życia Redakcja Słownika Biograficznego Adwokatów Polskich. Zadaniem jej jest zgromadzenie materiałów biograficznych o zmarłych adwokatach polskich, którzy swą wiedzą i pracą w istotny sposób przyczynili się do realizacji zadań adwokatury przy najszerszym rozumieniu tych zadań. Materiały zebrane w Słowniku mają wykazać również zasięg udziału adwokatów w życiu narodowym, społecznym, naukowym i kulturalnym w Polsce, jak również za granicą (np. w ramach emigracji po powstaniach).

Zebrane do tej chwili materiały pozwalają na zorientowanie się w biogramach ok. 400 adwokatów, których działalność można określić jako wybitną.

Zadaniem Redakcji jest zebranie w ciągu najbliższych 2 lat danych, które umożliwią opublikowanie Słownika. Wykonanie tego zadania będzie możliwe tylko wtedy, gdy ci Koledzy, którzy posiadają cenne wiadomości lub źródła, dotyczące biografii owych adwokatów, zechcą te informacje bądź źródła przekazać lub wypożyczyć Redakcji. Z taką właśnie prośbą zwracamy się do ogółu Kolegów.

Dla zorientowania się w sprawie zakresu interesujących nas materiałów podajemy niżej typowy wzór ankiety biograficznej.

Wszelkie materiały i korespondencję prosimy kierować do Redakcji Słownika Biograficznego Adwokatów Polskich, Szczecin, ul. Narutowicza 3 (Rada Adwokacka).

Ankieta biograficzna

1. Imię, nazwisko, miejsce i data urodzenia, data śmierci, ewentualnie również ciekawsze szczegóły powiązań rodzinnych, pochodzenie społeczne.
2. Miejsce odbywania studiów prawniczych i innych, uzyskane tytuły naukowe, wykaz publikacyj.